

Fiskeri- og kystdepartementet
Postboks 8118 Dep.
0032 OSLO

Sámediggi
Áivovárgeaidnu 50
9730 Kárášjohka

AŠŠEMEANNUDEADDJI/SAKSBEHANDLER
Inge Arne Eriksen, +47 91 52 02 02
inge.arne.eriksen@samediggi.no

DIN ČUJ./DERES REF.

MIN ČUJ./VÅR REF.

BEAIVI/DATO

12/5514 -5

06.03.2013

Almmut go válddát oktavuođa/
Oppgis ved henvendelse

telefuvdna: +47 78 47 40 00
www.samediggi.no
samediggi@samediggi.no

Ápningstider:
Mandag - Fredag
08:00-15:30

Sametingets vedtak av 1. mars 2013 om forslag til endring av forskrift av 12. september 2003 om leveringsplikt for fartøy med torskeetrållatelse

Sametingets plenum fattet følgende vedtak i sak om Sametingets vedtak av 1. mars 2013 om forslag til endring av forskrift av 12. september 2003 om leveringsplikt for fartøy med torskeetrållatelse:

Samisk kultur og samiske næringer har tradisjonelt vært knytta til naturen. Samene har hentet levebrød og inntekt gjennom høsting av utmarksressurser, fiske, jordbruk og reindrift, som også har gitt råvarer til duodji og ulike videreforedlingsprodukter¹. Samene har måttet tilpasse seg naturgrunnlaget og til de fornybare ressursene en hadde rundt seg. Avhengighetsforholdet til ressursene og bruk av disse har gjennom historisk bruk dannet grunnlaget for rettsprinsippet om at nærhet gir rett / Nærhets og avhengighetsprinsippet².

Det sirkumpolare området har vært dominert av urfolk som historisk har bebodd området og utnyttet ressursene. Det er et område med årtusenlang bosetning, bruk og tilhørighet. Området har en rik kulturarv, og særegne tilpasninger basert på naturgrunnlaget og tradisjonelle kunnskaper om miljøet.

Gjeldende urfolksrett bygger på en forutsetning om anerkjennelse av urfolks historiske rettigheter til blant annet kyst og fjordfiske i tradisjonelle urfolksområder. Når det gjelder historiske rettigheter mener Sametinget at disse eksisterer og alltid har eksistert på bakgrunn av bosetning og bruk ved kysten i over 10 000 år.

Staten Norge er grunnlagt på territoriet til to folk, samer og nordmenn. Territoriet omfatter land, så vel som sjø og havområder (under og over jorden, under og over

---

1 Sametingsmelding om næringsutvikling - 2011

2 Sametingets melding om fiske som næring og kultur i kyst- og fjordområdene - 2004

havoverflaten). Samene et opprinnelig folk i de gjeldende områder noe som i seg selv er grunnlag for rettigheter.

Samene har slike rettigheter på grunnlag av alders tids bruk og lokale sedvanerettigheter. Sametinget har videre understreket at regjeringen må ta hensyn til gammelt lovverk på dette området. Eksempelvis lappekodisillen fra 1751 og Jordutvisningsresolusjonen fra 1775 som fastslår finnmarkingenes første rett til fiske. Det var et flertall av samer i Finnmark på den tid. Sametinget minner også om Kåfjorddommen som også beveger seg langt i retning av å uttrykke at det er snakk om sedvanerettighet hvor de lokale fiskerne fikk erstatning.

Norge vant frem med sitt syn ovenfor Storbritannia i fiskerigrensesaken mot Storbritannia i Haag med den begrunnelse at læren om «fritt fiske» aldri hadde fått fotfeste langs Norges kyst³. Dommen slår fast at historiske bruken av fiskeressursene langs kysten danner lokale sedvaneregler, og at dette var sentral for avgjørelsen. Disse historiske kjensgjerningene må også vurderes i lys av Norges forpliktelser etter blant annet Art. 37 i FNs Urfolksdeklarasjon.

I følge artikkel 27 i FNs konvensjon av 1966 om sivile og politiske rettigheter i forhold til samer som urfolk omfatter er det materielle grunnlaget en forutsetning for samenes totale kulturutøvelse. Grunnleggende for fjord – og kystbefolkningen er utnyttelse (og avhengigheten) av de ressurser som finnes i de marine områdene til ulike tider. Det påhviler staten en plikt å sikre kystbefolkningens et tilstrekkelig kvotegrnlag for å kunne ha fiske som levevei. I sjøsamiske områder innebærer dette også at det må sikres et tilstrekkelig ressursgrnlag for å skape nærings- og kulturell aktivitet.

Høsting av havets ressurser har i uminnelige tider vært en kulturbærer og en av hovednæringene for den samiske befolkning. Samene som gruppe har gjennom sin bruk av sjøen ervervet seg rettigheter i forhold til de marine ressursene og til bruken av saltvannsområdene. Det samiske folk har i samiske områder en historisk, sedvanemessig og urfolksbasert rett i forhold til marine ressurser og til disponeringen av saltvannsområdene, jf. Nærhets og avhengighetsprinsippet ⁴/ Nærhet gir rett.

Samisk fiskeritutvalg konkluderte i sin innstilling med at samene deltok både i hav-, kyst- og fjordfiske og at inntektene fra fisket var en viktig del av det økonomiske grunnlaget for den sjøsamiske kulturen.

Det innebærer bl.a. at samene også har en historisk rett til en andel av bestandene, uansett om den befinner seg i Barentshavet (torsk) eller rundt Island (sild). Dette er bestander som vandrer og jevnlig befinner seg i samiske områder. Samene høster og har tradisjonelt høstet av disse ressursene.

Sametinget mener at fordelingen av kvoterettigheter og andre fisketillatelser er et viktig element for å sikre mulighetene for fjord- og kystflåten, som er avgjørende for det materielle grunnlaget for sjøsamisk kultur. Sametinget er av den oppfatning at en større del av kvoter og tillatelser skal overføres fjord og kystflåten, mot eller uten vederlag, med sikte på å fremme bosetningen ved fjord og langs kyst. Dette vil være en vesentlig faktor for en sikring og vitalisering av samisk kultur og annen kystkultur.

Det politiske utgangspunktet for innføring av leveringsplikt for trålere i 1970 – 80 årene var å båndlegge fiskeråstoff fra denne flåten slik at man gjennom dette fikk et supplement til råstoff kystflåten, og gjennom denne råstofftilgangen på fisk kunne sikre og trygge samfunn og

---

3 Fiskerigrensesaken som ble ført mellom Norge og Storbritannia i den Internasjonale domstolen i Haag (NOU 2008:5, 5.17)

4 Sametingets melding om fiske som næring og kultur i kyst- og fjordområdene - 2004

industriarbeidsplasser på land. Det politiske grunnlaget var tidligere hjemlet i Saltvannsfiskekloven av 3. juni 1983 som nå er utgått og erstattet med Havressursloven, LOV 2008-06-06 nr 37; Lov om forvaltning av viltlevende marine ressurser, hvor det heter i § 1, ”Formålet med lova er å sikre ei berekraftig og samfunnsøkonomisk lønsam forvaltning av dei viltlevende marine ressursane og det tilhøyrande genetiske materialet og å medverke til å sikre sysselsetjing og busetjing i kystsamfunna”.

Leveringsforpliktelsen er en samfunnskontrakt mellom de som eier og de/den som benytter ressursen, og i følge Havressursloven § 2 så tilligger Eierskapet av de viltlevende marine ressursene fellesskapet i Norge, samt at det skal gjennomføres forvaltningstiltak som skal sikre det materielle grunnlaget for samisk kultur (jf. Havressursloven § 7 g). Trålerne leveringsforpliktelser har ut fra dette også en målsetting om å sikre det materielle grunnlaget for samisk kultur som omfatte både næring, språk og bosetting.

Kommunene og befolkningen i fiskerike kyst- og fjordområder er alle opptatt av å skape næringsaktivitet, utvikling og bolyst. Gjennom fiskeri og industriarbeidsplasser legges grunnlaget for å generere inntekt til befolkning og utvikling av samfunnsmessige oppgaver som skoler, barnehager, butikker og lignende. Til tross for store forandringer i fiskerinæringen de siste 20 – 30 årene, er behovet for arbeidsplasser og ilandføring av fisk fra fiskeflåten like viktig i dag som for 20-30 år siden. Leveringsbetingelsene er en samfunnsforpliktelse/kontrakt hvor de som fanger ressursene utenfor våre kyst- og fjordområder, har en klar forpliktelse i å yte noe igjen til områdene hvor fisken fanges. Når det gjelder dagens leveringsforpliktelser for trålerne så er det fastsatt et kvantum av torsk og hyse som skal leveres til navngitte plasser, slik at man gjennom dette oppfyller Havressurslovens formålsparagraf om å ”...sikre sysselsetjing og busetjing i kystsamfunna”

Regjeringens politiske plattform⁵ er å ha en variert flåte og rettferdig fordeling av fiskeressursene som bidrar til å sikre sysselsetting og bosetting i kystsamfunnene. Sametinget ser dette som en klar forpliktelse i å opprettholde leveringsforpliktelsene til trålflåten og gjennom dette bidra til å sikre og trygge bosettingen i Nord Norge.

Sametinget ser med bekymring på det faktum at Aker Seafoods ASA blir tildelt i underkant av 11 % av den norske torskekvoten og Nergård AS blir tildelt nærmere 5 % av den totale norske torskekvoten.

Sametinget mener at vilkårene for ervervstillatelsene på at fartøyene skal være knyttet opp mot bestemt industrivirksomhet og ønsker ikke at disse blir skilt fra denne virksomheten. Sametinget mener at det er beklagelig at man har tillat at eier av trålerne, anleggene og produksjonsmidlene har kunnet dele disse i ulike selskap. Ett selskap eier trålerne, mens et annet selskap driver driften av foredlingsvirksomheten ved at de leier anlegg og produksjonsmidler.

Sametinget går med dette inn for at trålerne opprinnelige leveringsforpliktelser igjen gjøres gjeldende og håndheves i tråd med de forpliktelser som lå til grunn da tillatelsene ble gitt, slik at leveringsforpliktelsene skal gi arbeidsplasser og virksomhet på lokale og navngitte plasser, slik at torsketrålerne med leveringsplikt oppfyller den samfunnsoppgaven som de i utgangspunktet har påtatt seg. Sametinget mener at hvis trålerflåten ikke finner det hensiktsmessig av ulike årsaker å overholde gitt leveringsforpliktelser, så må det konsesjonsbelagte kvantum fiske som trålerne i dag har, tildelt kystflåten med forpliktelse om lokal levering av fangst.

Bearbeidingsplikten må økes og hvis de tilgodesette anleggene ikke kan bearbeide eller ta i

mot fisken/fangsten, må Råfisklaget tilby fangsten til andre bedrifter i området. Råfisklagets kontroll- og dirigeringsordning må også tilpasses bearbeidings- og leveringsforpliktelsens retningslinjer. Etablering av en effektive kontroll- og oppfølgingsordning er helt avgjørende og nødvendig for å gjenreise tilliten til trålernes leveringsforpliktelsene.

Ved bruk av ordningen med kvotebonusen vil en gjøre at forhåpentligvis mer fisk vil bli landet i fersk tilstand. Kvotebonusen kan muligens også utjevne eventuelle prisforskjeller mellom fersk og fryst. Flexibiliteten i anvendelse av råstoffet imøtekommer det at bearbeidingsplikten økes.

Den samfunnsmessige gevinsten ligger i at både landanleggene og kommunene i Finnmark, Troms og Nordland tjener penger, ved at leveringsforpliktelsene overholdes og at en får til en fleksibel anvendelse av råstoff.

Sametinget vil ut fra høringsnotat til Fiskeri- og kystdepartementets av den 6. november 2012, Leveringsplikt for fartøy med torsketråløyve, forslag til endring av forskrift av 12. september 2003 nr. 1131, og det overnevnte foreslå følgende:

- ◆ Tilbudsplikten skal være 100 % eller mer på de enkelte fylkene
- ◆ Kjøpsplikt for 70 % av tilbudspliktig torsk og hyse
- ◆ Bearbeidingsplikten økes til 90 %
- ◆ Fangsten skal losses direkte på anlegget
- ◆ Det innføres en mulig fleksibilitet for anvendelse av råstoff
- ◆ Fangsten skal meldes inn til Råfisklaget 48 timer før lossing og det anlegget som er tilgodesett må svare innen 24 timer
- ◆ Det innføres en kvotebonus for fersk landet fisk
- ◆ I tilfelle leveringsforpliktelser ikke overholdes må det konsesjonsbelagte kvantum fiske som tråleren (ene) har i dag, overføres og tildeles kystflåten med forpliktelse om lokal levering av fangst.
- ◆ At trålernes opprinnelige leveringsforpliktelser igjen gjøres gjeldende og håndheves i tråd med de forpliktelser som lå til grunn da tillatelsene ble gitt.

Dearvvuodaiguin/Med hilsen

Magne Svineng
ossodatdirektevra/avdelingsdirektør

Inge Arne Eriksen
seniorráđđeaddi/seniorrådgiver